

ТУРДИЕВА Ойдин Зафардиновна
Ўзбекистон халқаро ислом академияси,
Ўзбек тили ва мумтоз шарқ адабиёти
кафедраси доценти, филология фанлари доктори
oydinturdiyeva21@gmail.com

ШУКУРОВА Ойша Зафар кизи
Ўзбекистон Журналистика ва оммавий
коммуникациялар университети,
Хорижий тиллар кафедраси
стажер-ўқитувчиси
orient_vostochka@mail.ru

ЭРОН АЁЛЛАР АДАБИЁТИДА ЗАМОНАВИЙ ТАМОЙИЛЛАР

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИРАНСКОЙ ЖЕНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

CONTEMPORARY TRENDS IN IRANIAN WOMEN'S LITERATURE

Аннотация: Ушбу мақолада XX асар охири ва XXI аср бошида форс насрида кузатилган замонавий тамойиллар, форс адабиётида аёллар ижоди ва аёл образига янги ёндашув масалалари очиқланади. Шунинdek, унда ўз ижодий фаолиятларини ислом инқилобидан кейин бошлаган, ўз асарларида шижоат билан янгича услублар, янгича мазмун ва янги шакллар қўлайдиган адиба Ваджихе Али Акбарий Сомонийнинг “Ёмғир остида” ҳикояси таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: Эрон, аёллар ижоди, аёл образи, ҳикоя, Ваджихе Сомоний, онг оқими, характер, руҳият манзараси.

Аннотация: В данной статье раскрываются современные принципы, наблюдавшиеся в персидской прозе конца XX и начала XXI века, вопросы женского творчества и новый подход к образу женщины в персидской литературе. Аналогичным образом анализируется рассказ «Под дождем» писательницы Ваджихе Али Акбарий Сомони, которая начала свою творческую деятельность после исламской революции, смело использует в своих произведениях новые методы, новое содержание и новые формы.

Ключевые слова: Иран, творчество женщин, женский образ, рассказ, Ваджихе Сомони, поток сознания, характер.

Annotation: The modern principles observed in Persian prose at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century, the matters of women's

creativity and a new approach to the image of a woman in Persian literature are revealed in this article. Also, it analyzes the story “Under the rain” by the writer Vajihe Ali Akbariy Somoni, who started her creative activities after the Islamic revolution, applies new methods, new content and new forms with enthusiasm in her works.

Key words: Iran, women's creativity, woman's image, story, Vajihe Somoni, mind stream, temper, spiritual scenery.

КИРИШ

Форс адабиёти жаҳон адабиёти ва маданияти силсиласида муҳим ўрин эгаллаган адабиётлардан бири эканлиги барчага маълум. Ўзининг кўпқиррали, такрорланмас ижоди билан инсониятни тўлкинлантирган, долзарб маънавий муаммолар талқинига бағишланган юксак асарлари билан жаҳон адабиёти хазинасига, адабий-бадий тафаккури ривожига улкан ҳисса қўшган адиблар айнан Эрон заминида кўплаб етишиб чиққанлар. Нафақат форс адабиёти, балки жаҳон адабиёти тарихида ўчмас из қолдирган буюк шахслар Абулқосим Фирдавсий, Носир Хусрав, Умар Хайём, ғазал пайғамбари дея эътироф этилган Саъдий Шерозий, Ҳофиз Шерозий, ирфон оламининг улуғ намояндалари, шоир ва мутафаккир Санойи, Фаридиддин Аттор ва Мавлоно Румий каби буюк сўз усталарининг асарлари ўз ўқувчиларининг маънавий эҳтиёжларини қондирибгина қолмасдан, улар учун ишончли ғоявий, маданий ва фалсафий таянч ролини ҳам ўйнаган. Форс мумтоз адабиётининг жаҳон адабиёти хазинасига қўшган ҳиссасини ғарб адабиётининг ўз фалсафий-эстетик ғояларини ифодалашда, асрлар оша шарқ шеърини образларидан фойдаланиб келганлигида ҳам кўришимиз мумкин. Буюк ва азим ўтмишга эга бўлган, шундай буюк сиймоларни умумбашариёт тамаддунига тақдим этган форс адабиёти янги даврда ҳам ўзининг бир асрдан кўпроқ замонавий тарихига эга бўлиб, жаҳон адабий жараёнларида муносиб ўрин эгаллаб келмоқда. Шу жумладан Эрон ҳикоянавислиги ўз шаклланиши ва тараққиётида турли бадий босқичлардан ўтиб, бу жараёнларда турли хусусиятлари орқали намоён бўлди.

АСОСИЙ ҚИСМ

XX асрнинг сўнгги ўнйилликлари ва XXI аср бошидаги Эрон ҳикоянавислиги охирига пайтгача

китобхонларга мутлако номаълум бўлиб келди. Ваҳоланки, 1979 йилги ислом инқилоби икки аср давом этган шоҳ ҳукмронлигига якун ясаб, мамлакат ижтимоий-сиёсий ва маънавий-маданий ҳаётида ўзгаришлар содир бўлганлиги кузатилади. Бу ўзгаришлар Эрондаги адабиётга ҳам ўз таъсирини ўтказмай қолмади. Бир томондан бу ўзгаришлар инқилобдан кейинги дастлабки йилларда маданий-маънавий ҳаётни исломлаштириш тамойили кучайганида намоён бўлса, сўнгги ўнйилликларда адиблар ижодида бу босимдан чиқиб янги мавзулар, шаклий-услубий изланишлар, воқеликни янгича тасвирлашга интилиш тамойиллари кучайганлиги эътироф этилади. Мана шу ўтган давр мобайнида Эрон насри сифати билан ҳам ва миқдори билан ҳам ўзгарди. Бу давр ҳикоянавислиги ўзига хос хусусиятларга, тамойилларга эга бўлиб катта илмий ва инсоний қизиқиш уйғотади.

XX асрнинг 90-йиллари, айниқса XXI аср Эрон ҳикоянавислигини ўзига хослиги адабиёт майдонига аёл ёзувчиларнинг янги авлоди кириб келгани, аёл ижоди ва аёл образининг янги талқин этилиши билан ҳам характерланади. Бундай жараён XX аср охири XXI асрларда нафақат Эронда, балки Форс кўрфази мамлакатлари ҳикоянавислигида ҳам рўй берди, яъни новаторлик изланишлари, ҳикояларнинг алоҳида мавқе эгаллагани ҳамда ушбу жараёнда аёл ижодкорларнинг алоҳида ўрни ва нуфузини айтиб ўтиш муҳим [3:50-55].

Ҳозирги замон Эрон адибалари Симин Донешвар, Шаҳрнуш Порсипур, Ғазолэ Ализода, Гули Тараққий каби ўз ижодий фаолиятларини ислом инқилобидан олдин бошлаган ёзувчиларнинг анъаналарни давом этиб, аёл ижодиётини янада бойитдилар. 90-йиллардан кейин ижод эта бошлаган аёл ёзувчилар доирасига Маниже Жонқўли, Самира Аслонпур, Заҳро Завориён, Важиҳе Али Акбарий Сомоний, Розия Тужжор каби истеъдодли адибалар киради. Уларнинг ҳикоялари учун кундалик турмушдаги оддий ҳодиса, бирор одамнинг одатий ҳаёти мавзу бўлиб, мақсади – қаҳрамоннинг калбига чуқурроқ кириш, кўнгил кечинмаларини теранроқ ифода этиш бўлди. Бу ҳолат исломий жамиятдаги аёлнинг мавқеи ҳақида шаклланган тасаввур ва тушунчаларга зид келса ҳам ҳақиқий адабий ҳодиса сифатида

рўй берди. Чунончи, турмуш икир-чикирлари, кундалик воқеалардан бадий маъно ахтаришга тобора кўпроқ эътибор қаратилгани ҳам бу давр ҳикоячилигининг муҳим хусусиятидир. Муайян даврда яшаган бу адибалар яратган кўплаб асарларда типологик умумийлик хосдир. Типологик умумийлик уларни ҳаёт материални танлашда, уни бадий идрок қилиш ва баҳолаш мезонларида кузатилади.

Замонавий Эрон адибалари ўз асарларида шижоат билан янгича услублар, янгича мазмун ва янги шакллар қўллаб бошладилар. Бу адибаларнинг ҳар бирининг ижоди ўзига хос бўлиб, унинг асосини аёл образини яратиш ташкил қилди. Лекин биз аёл образига ёндашишда ўзгаришларни кўрамиз. Энди уларнинг аёл қаҳрамони бутунлай эзилаган, мазлума, ҳақ-ҳуқуқсиз ёки “сиға” никоҳи (“вақтинчалик никоҳ”) қурбони бўлган муштипар Эрон аёли эмас, балки аксарият ҳолларда ҳижобга ўралган бўлса ҳам саводли, иродали замонавий аёлдир. Албатта унинг муаммолари кўп, бу муаммолар шахсий ҳаёти, оиласи, эри билан боғлиқ. Аммо аёлнинг уларга муносабати характери олдингига нисбатан бошқача тус олади. Бу муносабатларни биз адибалар ҳикоялари таҳлили орқали кузатамиз [8:100-110].

Бугунги кунда самарали ижоди билан Эрон ҳикоячилиги тараққиётга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келаётган ёзувчилардан бири Важиҳе Али Акбари Сомонийдир. У 1976 йили Техронда таваллуд топган. Ёзиш истаги унда ўсмирлик йилларидаёқ пайдо бўлган. Адибанинг илк асарлари “کيهان بچه ها” (“Болалар дунёси”) ҳамда “سروش نوجوان” (“Ўсмирлар хабарчиси”) нашриётларида чоп этилган. Форс тили ва адабиёти мутахассислигини эгаллагандан сўнг, ۱۹۹۷ йилдан бошлаб профессионал ёзувчилик соҳасида ўз фаолиятини бошлади. Адабиёт майдонида ўтган йиллар узлуксиз ва жиддий фаолияти давомида турли нашриётлар билан ҳамкорликда: “گزیده ادبیات معاصر” (“Замонавий адабиётнинг танланган асарлари”), “پلهای شکسته” (“Синган кўприклар”), “عطر یاس” (“Настарин ифори”), “مثل یک رویا” (“Бир туш каби”), “عروس آسمان” (“Қалдирғочлар”), “پرستوها” (“Осмон келини”) номли бир қатор ҳикоялар тўпламини чоп эттирди. Бадий ижод билан бир қаторда Сомоний “سروش نوجوان” журналининг

“مجله درمجله” (журнал ичида журнал) бўлимида котиб лавозимида уч йил муддат ишлади. Бадий асарлар фестивалида ҳакам сифатида бир неча бор қатнашди. ۲۰۰۳ йилда “نماز و نیایش” (“Ибодат”) фестивалида биринчи, 2006 йилда Маданият вазириликнинг матбуот фестивалида учинчи ўринлар совриндори ҳисобланади.

Важихе Сомонийнинг “ترا من چشم در راهم” (“Кўзларим йўлингда”) ҳикоялар тўпламида унинг 7 та ҳикояси жой олган. Улар “ایستگاه” (“Охирги бека”) Тўпламдаги “ترا من چشم” (“Охирги бека”), “زیر باران” (“Кўзларим йўлингда”), “در راهم” (“Ўғир остида”), “برگی از یک زندگی” (“Ўғир остида”), “چشم به” (“Насирхон”), “نصیر خان” (“Насирхон”), “پلهای شکسته” (“Ўғир остида”), “راه کُپرکلار” (“Ўғир остида”) ҳикоялари бўлиб, мавзу жиҳатдан жамиятнинг маънавий-ахлоқий, ижтимоий муаммоларига бағишланган.

Маълумки, “инсон ўзлигини англаш туйғусининг кучайиши одамлараро муносабатлардаги мураккабликни, шахс ва воқелик, жамият ўртасидаги ижтимоий муносабатларни реал акс эттиришни тақозо этди [2:41]. “Реалистик ҳикояларда ижтимоий муҳит ва қаҳрамонлар руҳиятига алоҳида эътибор берилади. Муайян муҳитдаги персонаж ёки қаҳрамонлар феъл-атвори, ҳатти-ҳаракати, кўнглида кечган туйғулар ўзгариши орқали қаҳрамон психологияси инкишоф топади.” [4:47]. Важихе Али Акбари Сомонийнинг “ناراب ری” (“Ўғир остида”) [4:99] номли ҳикоясида реалистик асарлар учун хос бўлган ҳолат, характер, кайфият бор, руҳият манзараси, ундаги ўзгаришларни намоён этувчи аниқ белгилар тасвири бор ва шу асосда, кўз ўнгимизда гавдаланган ҳаётнинг бир парчаси бор.

Ҳикоядаги воқеалар бош қаҳрамон - Аёл (ҳикояда унинг номи берилмайди) тилидан ҳикоя қилинади. Унда оила, эр-хотин муносабати, руҳий ҳолат тасвирлари орқали унинг психологик портрети яратилади. Мантикий хулосани эса ўқувчининг ўзи чиқариб олади.

Ҳикоя табиат тасвири билан бошланади. Адиба бу ерда ташбеҳ санъатидан фойдаланади. Бўлажак воқеалар оқимида олиб кириш учун ўқувчи кайфиятида замин тайёрлайди.

هوا سرد است. سنگین است. سوز دارد. بوی باران می آید. دل آسمان هم گرفته است. اما نمی بارد تا دل سنگین و

خاکستری اشرا سبک کند. درست مثل دل من. چشمهایم میسوزد. پلهایم سنگینی میکند. بغض تلخی راه گلویمرا بسته است. آن قدر تلخ که دلم را به هم میریزد. حس می کنم روی قله کوهی تنها [۹۹:۴]. مانده ام. نه راه پیش دارم و نه راه پس

Ҳаво совуқ. Өгир. Аччиқ. Ёмғир ҳиди келаяпти. Осмон бағрини ҳам зулмат қоплаган. Лекин зим-зиё ва ғам босган бағрини енгилатадиган ёмғир ёғмаяпти-да. Гуё менинг қалбим сингари. Кўзларим ачишган. Қовоқларим өгирлик қилаяпти. Бўғзимга аччиқ нимадир тиқилган. Шу қадар аччиқки, қалбимни остин-устун қилаяпти. Ўзимни тоғ чўққисида ёлғиз қолгандек ҳис қилаяпман. На олдинга ва на орқага йўл бор.

Ҳавонинг совуқлиги, осмоннинг кулранг туси қаҳрамон ҳаракат қиляётган шароит бўлиши билан бир қаторда, дард, қайғу тимсоли даражасига кўтарилган. В.Сомоний табиат тасвирини қаҳрамон руҳи, психологиясига мос равишда чиза олади, уларни уйғунлаштириб юборади.

“Ҳикояни серсув қиладиган нарсалардан бири кўрсатиш ўрнига сўзлаб беришдир”, – деган эди Абдулла Қодирий [1:201]. “Ўғир остида” ҳикоясида эса, аксинча. Адиба воқеанинг мазмунини бизга тушунтириб ўтирмайди, миридан-сиригача гапириб бермайди. Балки ҳассос ва нозик нигоҳ билан кечган манзарани кўз олдимизда қайта яратади. Бундан билиб оламизки, бахтли оилада мусибат рўй берган, ёш аёл, икки боланинг онаси саратон касалга чалинган. Буни фақат ўзи билади. Ташхис аниқ чиққан куни ўз уйига ҳам боролмайди. Кўчаларни кезиб юради. Ҳикояда характерлараро ҳаётий принциплар даражасидаги кураш йўқ. Унда инсон тақдири, унинг руҳиятидаги ўзгариш, психологик жараёнлар ифодаси биринчи ўринда туради. Воқеалар чигал ва кўп қатламли эмас. Алоҳида ҳолат ва эпизодлар қаҳрамон кайфияти билан уйғунлашиб кетади.

پیاده رو ها پر از عابر و رهگذر است. مرد، زن، پیر، جوان...مغازه ها بازند. لامپهای رنگارنگشان می چرخند و هر لحظه به رنگی در می آیند. بوی لبو و باقالی با بوی باران در هم پیچیده [۱۰۱:۱] و فضا را پر کرده است. صدای خنده بچه ها می آید. بچه ها... آخ امیرم...نگارم!

Йўлаклар пиёдалар билан тўла. Эркак, аёл, қари, ёш...Дўконлар очик Ранг-баранг чироқлари айланиб, ҳар лаҳза бошқа рангга ўзгариб турибди. Қайнатилган лавлаги ва ловия иси

*Ёмғир ҳиди билан аралашиб ҳавони тўлдирган.
Болалар кулғуси эшитилаяпти. Болалар... Оҳ
Амирим...Нигорим!*

Бу лавҳадан қаҳрамон кўнглида кечаётган туйғулар, дилини кемирган муммолар, ҳаётда содир бўлаётган катта жараённинг бир бўлаги, зарраси сифатида тасвирланади.

Ҳикоянинг сюжетини бош қаҳрамоннинг кўкрак беи саратонига чалиниши билан боғлиқ ҳодисалар ва уларнинг қаҳрамон руҳиятига таъсири тасвири ташкил қилади. Ҳаёт унга ҳеч қачон ёришмас зимистон бўлиб кўринади. Адиба ҳозирги куннинг энг долзарб саналган муаммоларидан бири аёллар кўкрак саратони касаллигининг инсон – Аёл руҳиятига нечоғлиқ салбий таъсирини қаҳрамоннинг туйғулар манзарасини яратиш орқали ёритиб беради.

“Ёмғир остида” ҳикояси орқали адиба оддий Эрон аёлининг маънавиятини ҳам кўрсатишга уринади. Унинг фарзандларига, эрга ва ўзаро бир-бирларига муносабати орқали маънавий маданияти нечоғлиқ юксаклиги кўрсатиб берилган. Фикримиз исботи тариқасида аёлнинг шууридан кечаётган ўй-хаёллар, онг оқими тасвирини келтиришимиз мумкин. Унинг ёду фикри болаларида:

طفلكيها حالا حتما ايستاده اند کنار پنجره و مدام به خيابان
سرک می کشند. امير بهانه امرا می گیرد و نگار همانطور که
موهای لخت و سیاه برادرش را نوازش می کند آرامش می کند.
و مسعود [۰۰۱:۱]

*Бечора болалар ҳозир дераза ёнида туриб
дам-бадам кўчага қараб қўйишаётган бўлишса
керак, албатта. Амир мени сўраб инжиқлик
қилаётгандир, Нигор эса укасининг майин ва қоп-
қора сочларини силаб уни эркалатаётгандир,
тинчлантираётгандир. Ва Масъуд...*

Ушбу ҳикояда нафақат аёл, балки баъзи чизгилар, ишоралар орқали шарқда оила бошлиғи дея эъозланадиган эркак, ота образига ҳам урғу берилади. Ҳикояда оила бошлиғи (Масъуд) образи бевосита эмас, балки билвосита тасвир орқали гавдалантирилади. Ҳикоя давомида у атиги икки маротаба аёли томонидан тилга олинади. Бироқ мана шу “тилга олиниш” орқали Масъудга хос бўлган: оила олдидаги бурч ва масъулият, қатъият, оғир-босиқлик, сабрлилик каби хислатлар намоён бўлади. Ҳикоядаги ҳар бир деталь ва кичик чизги қаҳрамон шахсиятидаги у ёки бу кирраларни ёритиб юборади:

حالا حتما مسعود هم از سر کار برگشته. پوشیده در بارانی
بلند کمرنگی که روز تولدش خریده ام. خسته ، گرسنه، یخ زده.
از غیبتم مابش برده. سابقه نداست نگفته، بچه هارا تنها بگذارم و
جای بروم. حتما لز نگار پرسیده: پس کو مامان؟ و نگار جوابش
داده: رفت خرید.

حتما ابروهای پرپشت و خوش حالت مسعود به حالت
تعجب، دو قوس کشیده روی پیشانی اش انداخته.
خرید؟!

حق دارد باور نکند. تا به حال بار خرید همه خرت و
پرتهای خانه به عهده او بوده.

Таржимаси:

*Масъуд ҳам ҳозир ишдан қайтган бўлса
керак, албатта. Эғнида мен тугилган кунига
совға қилган оч сариқрангли узун плаш. Чарчаган,
қорни очган, совуқ қотган. Ёўқлигимни кўриб
хайрон бўлгандир. Болаларни ёлғиз қолдириб
бирор жойга бормаганман. Нигордан “Ойинг
қани?” деб сўраган, албатта.. Нигор ҳам
“Харидга кетди”, деган.*

*Албатта унинг қалин ва чиройли қошлари
чимирлиб ажабланган ҳолатга келган.*

– Харидга?

*Ишонмасликка ҳаққи бор. Шу пайтгача
рўзгорнинг ҳамма майда –чуйдаларининг хариди
унинг зиммасида бўлган.*

Ушбу парчада ҳам аёл онгида эри билан боғлиқ кечаётган лавҳалар орқали, воқеаларда бевосита иштирок этмаса-да, оила бошлиғининг характерида хос чизгилар ифодаланди.

Ҳикоя ҳажман кичик, лекин унга киритилган воқеанинг бошланиши қаҳрамоннинг асарга киритилмаган аввалги ҳаётидан, унинг тугаши қаҳрамоннинг асарга киритилмаган кейинги ҳаётидан дарак бера олади. Ҳикоя гўё ҳаётнинг ёркин бир бўлагини кўчириб, шундоқкина кўз ўнгимизда бадиий гавдалантириб берган.

Ҳикоя сюжетидан илгари сурилган асосий ғоя инсоннинг ҳаёт қийинчиликлари олдида чекинмаслиги, доимо умид билан яшаш кераклигидир.

Ушбу ғояни очиб беришда қўшимча сюжет чизиғи: автомобил билан боғлиқ бахтсиз ҳодиса воқеаси киритилади. Кўчаларни кезиб юрган аёлнинг кўзи беихтиёр рўпарасида турган ёш эркак ва аёлга тушади. Улар бахтли, бепарво, хушчақчақ, кулиб боришар эди. Аёл уларга ҳаваси келади, яна хаёллар оламида ғарқ бўлади. Шу пайт машина эркак билан кетаётган аёлни уриб кетади. Эркак эса додлаб қолади. Бу бахтсиз ҳодиса бир томондан қаҳрамон

аёлни саросимага солса, иккинчи томондан унинг кўзларини очади, қахрамон руҳиятида катта ўзгариш содир бўлишига сабаб бўлади. Қанчалик тушқунликка тушганини, ҳали умид борлигини англаб етади. Адиба бу ўринда муваффақиятли ҳаётӣй эпизод танлай билган. Маълумки, ҳикояда жанр талабидан келиб чиққан ҳолда роман ё повестда бўлганидек ҳаётнинг кенг кўлами, характерлар тараққиёти кўрсатиб берилмайди. Лекин мазкур ҳикояда характер ривож кузатилади. Ҳикоя бошида ҳаётдан умидини узган, касаллиги туфайли тушқунликка тушган аёлда яшашга бўлган ишонч, кураш туйғуси пайдо бўлади.

Ҳикоя охирида ниҳоят ёмғир ёғади, ҳавони тозалайди, ювади, поклайди. Ёмғир образи тозалаш, поклаш, тинчлантириш образидир. Шу билан бирга ёмғир умид образи ҳамдир. Қахрамон аёл кўнглида яшаш учун янги умид пайдо бўлади.

“Асар қиммати ким ёзганлиги билан эмас, нима ёзганлиги ва қандай ёзганлиги, бизга қандай янгилик, қандай ғоя бериши билан, қалбимиз ва шууримизда қандай эзгу ниятлар уйғота олиши билан, замон ва замондошимиз киёфасини қай даражада кўрсата билиши билан белгиланади. Бир-икки эмас, миллионлаб китобхоннинг юрагида тугилиб ётган дардини ўз вақтида топиб, сезиб, унга яшаш учун ёрдам бериши билан белгиланади” [2:76]. Шу нуқтаи назардан “Ёмғир остида” ҳикояси ҳозирги куннинг энг долзарб муаммоларидан бирига жавобан ёзилган дея оламиз. Чунки ҳар бир ҳикоянинг кучи давр нафаси ва қахрамон тақдири билан ўлчанади. Ҳикоя тугал ғоя билан яқунланган. Кўрсатилган қисқагина сюжетдан инсон ўзига керакли хулоса чиқариб олади.

Муаллиф замондош қахрамон киёфасини гавдалантиришда туйғулар реализми аспектидан унумли фойдаланган. Ёзувчи аёл руҳиятини яхши тасвирлаб берган.

Ҳикоя кескин таъсир кучига эга. Қахрамон характери ўқувчига янги куч, янги ғайрат бахш эта олади, унинг иккиланиб юрган фикрини шамолдай тўзғитиб юбориб, бир фикрга ундай оладиган таъсирчан ва эмоционалдир. Ҳикоядаги: خدا از رگ گردن به تو نزدیکتر است. “Худо сенга уйку артерияси томирингдан ҳам яқинроқдир...” ёки қуйидаги:

بوزد... تا او نخواهد یک برگ هم از درخت نمی افتد حتی اگر سهمگینترین توفان ها

“Унинг ихтиёрисиз, ҳатто кучли тўфон бўлсада, дарахтдан бир барг ҳам тушмайди” каби жумлалар исломий ақидалар сифатида матнга киради. Ҳикояда муаллиф позицияси ҳам сезилиб туради. Ёзувчи фақат ҳаётӣй воқеа қандай бўлса шундайлигича кўрсатиб берганда эди, қахрамон тақдирининг фақатгина гувоҳи, кузатувчиси бўлиб қоларди. Муаллиф позициясининг энг аҳамиятли жойи шундаки, тасвирланаётган воқеани ёзувчи кўзи билан кўра олишга, унинг тафаккури билан фикрлай олишга ундайди.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, XX асрнинг охирги чорагида ва XXI аср бошида ҳикоянавислик ривождан тўхтамади, балки ўзига хос тараққиёт йўлида эканлиги кузатилади. Бу давр оралиғида кенг жамоатчилик ва мутахассислар эътирофига сазовор бўлган адиблар авлоди етишиб чиқди. Улар орасида аёллар ижоди алоҳида эътиборга молик. Аёл адибалар ижодида аёл олами, аёл тақдири, аёл образи турли рангларда жилваланди. Хусусан, Важиҳе Сомоний тасвир учун танлаган образлар ёрқинлиги ва ўзига хослиги билан ажралиб турди.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Абдулла Қодирий. Кичик асарлар. – Т., 1969.
2. Адабий турлар ва жанрлар. I том – Т.: 1991.
3. Аҳмедова Ш. Қувайт адабиётида аёллар ижоди: ҳикоянавислиги ва унинг тақими. Монография. – Т., ТошДШИ, 2016. – 151 б.
4. وجیهه علی اکبری سامانی. تورا من چشم در راهم. (مجموعه داستان) تهران 1387
5. محمد قاسم‌زاده. داستان نویسان معاصر ایران. تهران 2004 (Муҳаммад Қосимзода. Замонавий Эрон ёзувчилари. Техрон., 2004)
6. Современная иранская проза. Антология иранского рассказа. Том I, II. – СПб., 2010.
7. Сотиболдиева С. Эрон романчилигида аёллар мавзуси // Шарқ машғали, 1/2009. – Б. 53-59.
8. Турдиева О. Ҳозирги замон эрон ҳикоячилиги. – Тошкент: Sharq, 2015. – 200 б.
9. Турдиева О. Новые тенденции в иранском рассказе конца XX начало XXI века. Шарқшунослик/Востоковедение/Oriental Studies, № 1, 2014. – Б. 48-51.
10. Фуломризо Муродий Савмаъсройи. Эрон ҳикоянавислиги тарихига бир назар // Сино, 2011. № 41-42. – Б. 65.